

FINANSOWANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII – PERSPEKTYWY

IWONA ADAMKIEWICZ
CBI Pro-Akademia

Cel warsztatów

Nabywanie przez uczestników wiedzy w następującym zakresie

- I. Ramy strategiczne związane z ubieganiem się o finansowanie ze środków publicznych
- II. Perspektywa finansowa 2007 – 2013 - co zostało?
- III. Perspektywa finansowa 2014 – 2020 - na co będą pieniądze
- IV. Metody i narzędzia niezbędne w przygotowaniu wniosku o dofinansowanie

I. Ramy strategiczne związane z ubieganiem się o finansowanie ze środków publicznych:

1. Perspektywa światowa - zmiany klimatyczne, Protokół Kioto
2. Perspektywa Unii Europejskiej – Pakiet 20X20X20, Strategia Lizbońska, Europa 2020
3. Perspektywa Polski i Regionu

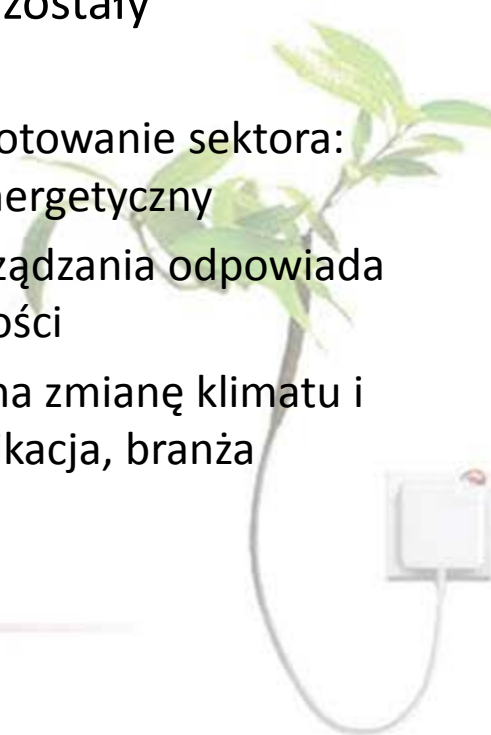
ŚWIAT - zmiany klimatyczne

- Klimat Ziemi gwałtownie się ociepla w wyniku emisji gazów cieplarnianych spowodowanej działalnością człowieka, taką jak spalanie paliw kopalnych oraz wylesianie. Od roku 1850 przeciętna temperatura powierzchniowa wzrosła o 0,76 °C, przy czym większa część tej zmiany miała miejsce w ostatnim półwieczu.
- Od kilku dekad trwa dyskusja nad wpływem zmian klimatu na rozwój gospodarczy. Wyczerpujące się zasoby surowcowe skłaniają do szukaniu nowych kierunków rozwoju opartego na gospodarce o niskiej emisji węgla.

ŚWIAT - zmiany klimatyczne

- Walka ze zmianami klimatu będzie prowadziła do zmiany trendów gospodarczych.
- Na podstawie raportu raport KPMG sektory gospodarcze zostały wyodrębnione trzy grupy ryzyka:
  - Pierwsza - zagrożone, w którym ryzyka są większe niż przygotowanie sektora: turystyka, lotnictwo, usługi zdrowotne, sektor paliwowo-energetyczny
  - Druga - w połowie drogi, gdzie przygotowanie i poziom zarządzania odpowiada poziomowi ryzyka: motoryzacja, budownictwo, nieruchomości
  - Trzecia - bezpieczne, gdzie firmy są dobrze przygotowane na zmianę klimatu i dzięki temu nie doświadczają znaczących ryzyk: telekomunikacja, branża chemiczna oraz spożywcza.

ŚWIAT – Protokół Kioto

- W 1997 roku w Kioto w Japonii został przyjęty Protokół w sprawie emisji gazów cieplarnianych. Wszedł on w życie 16 lutego 2005 roku.
- Głównym założeniem Protokołu była redukcja emisji gazów cieplarnianych w latach 2008-2012 o 5% w stosunku do poziomu z roku 1990.
- Podczas 18 COP w Doha przedłużenie obowiązywania porozumienia z Kioto do 2020r z – zadeklarowało się jedynie 14% państw z wyłączeniem największych emitentów USA i Chin

UNIA EUROPEJSKA – Pakiet 3x20

- Na początku 2007 r. Komisja Europejska przedstawiła komunikat zawierający działania, które miałyby doprowadzić do ustanowienia wspólnej polityki energetycznej. Według Komisji zależność UE od importu surowców wzrośnie do ok. 65%, a w przypadku gazu z obecnych 57% do 84%.
- Przyjęto tzw. **Pakiet energetyczny 3x20**
  - Prawne zobowiązanie do redukcji emisji CO₂ o 20% do 2020 r.
  - Redukcja zużycia energii w latach 2006-2020 o 20%
  - Zobowiązanie do osiągnięcia 20% udziału OZE w całkowitym zużyciu energii w UE do 2020r.

UNIA EUROPEJSKA – Pakiet 3x20

Dla Polski Pakiet 3x20 oznacza zmniejszone wskaźniki

Cele	%	Wartości bezwzględne
Udział energii odnawialnej - w tym paliw transportowych	15 10	96 [TWh] 21 [TWh]
Redukcja emisji CO ₂	20	60 mln [t]
Poprawa efektywności energetycznej	20	180 [MWh]

Źródło: Centrum Stosunków Międzynarodowych, „Zmiany klimatu: wyzwania dla gospodarki”, nr 4/2009

UNIA EUROPEJSKA – Strategia Lizbońska

- Strategia lizbońska jest najważniejszym dokumentem strategicznym Unii Europejskiej, który wyznacza kierunki i sposoby rozwoju społeczno – gospodarczego.
- Budżet na realizację jej celów w okresie 2007 – 14 r. wyniósł ok. 108 miliardów euro.

Fundusze UE	Budżet UE	Współfinansowanie krajowe		RAZEM
		Środki publiczne		
EFRR, EFS, FS	67,3	Środki publiczne	11,9	85,6
		Środki prywatne	6,4	
EFR - ROW	13,2	x	3,9	17,1
EF Rybacki	0,7	x	0,1	0,8
Tzw. polityki lizbońskie (7 Program ramowy, konkurencyjności, TENs, edukacyjny i in.) oraz dot. Bezpieczeństwa i obywatelstwa UE	4,3	x	x	4,3
RAZEM	85,5			108

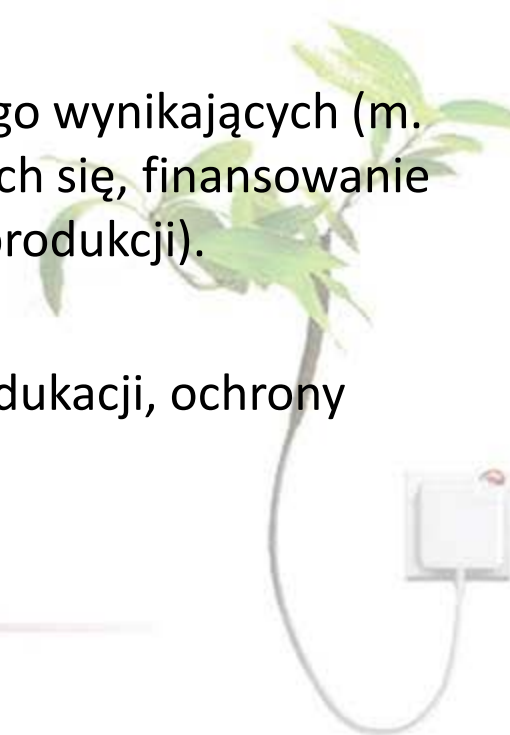
UNIA EUROPEJSKA – Strategia Lizbońska

- CEL GŁÓWNY:
Stworzenie na terytorium Europy najbardziej konkurencyjnej gospodarki na świecie.
- Strategia skupia/ła się na czterech kwestiach:
  - innowacyjności (gospodarka oparta o wiedzę)
  - liberalizacji (rynków telekomunikacji, energii, transportu oraz rynków finansowych)
  - przedsiębiorczości (ułatwienia w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej)
  - spójności społecznej (kształtowanie nowego aktywnego państwa socjalnego)

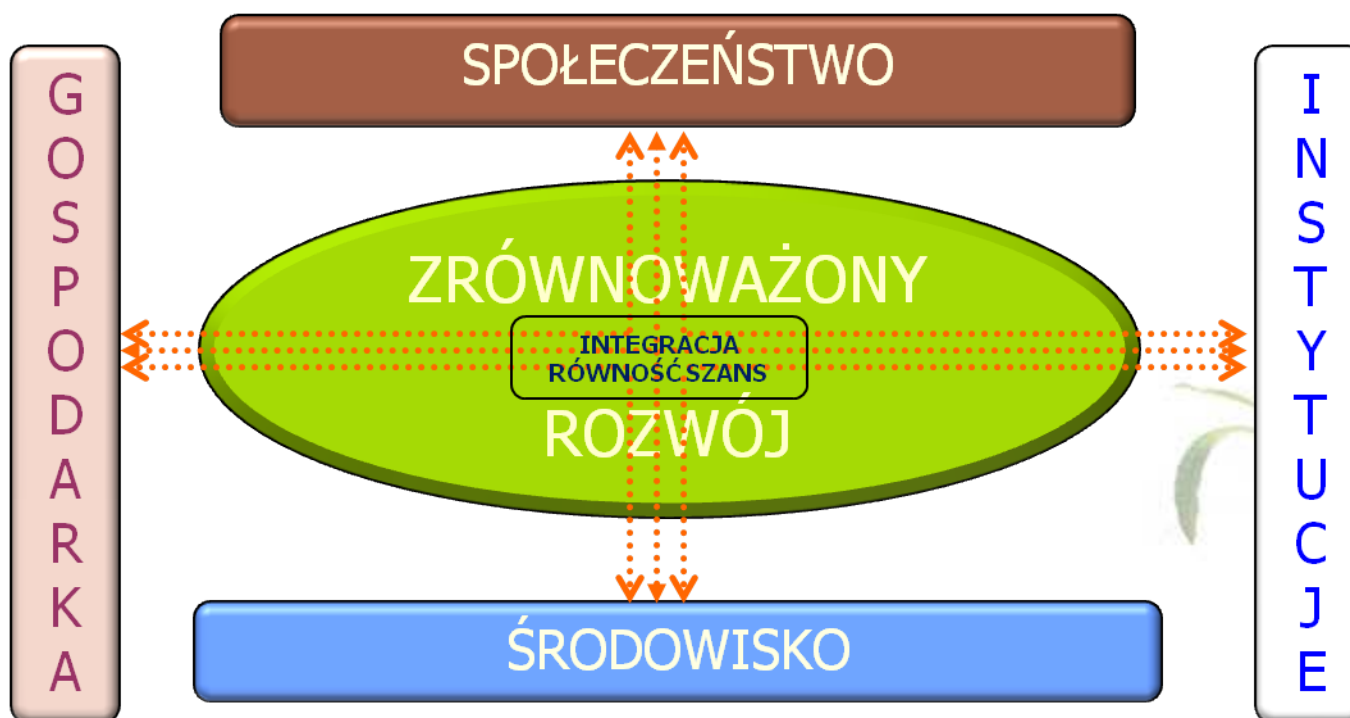

UNIA EUROPEJSKA – zrównoważony rozwój

- Ochrona środowiska i racjonalna gospodarka zasobami naturalnymi (m. in. ograniczanie zanieczyszczenia środowiska, ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt i roślin, promocja odnawialnych źródeł energii).
- Wzrost gospodarczy i sprawiedliwy podział korzyści z niego wynikających (m. in. ułatwienie dostępu do rynków dla państw rozwijających się, finansowanie rozwoju, zmiana nieracjonalnych wzorców konsumpcji i produkcji).
- Rozwój społeczny (m. in. walka z ubóstwem, dostęp do edukacji, ochrony zdrowia).

UNIA EUROPEJSKA – zrównoważony rozwój

UNIA EUROPEJSKA – Europa 2020

Kryzys gospodarczy oraz szybko zmieniające się warunki w otoczeniu globalnym doprowadziły do weryfikacji założeń Strategii Lizbońskiej.

Cel:
Realizacja *Strategii Europa 2020* czyli inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju krajów Unii Europejskiej, skoncentrowanie się na wynikach i maksymalizacji wpływu funduszy UE

Najważniejsze obszary strategiczne

- **Badania i innowacje**
- Technologie informacyjne i komunikacyjne (ICT)
- Konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)
- **Przesunięcie w kierunku gospodarki niskoemisyjnej**
- **Adaptacja do zmian klimatycznych i zapobieganie i zarządzanie kryzysami**
- **Ochrona środowiska i efektywność wykorzystania zasobów**
- Zrównoważony transport i usuwanie wąskich gardeł w kluczowych infrastrukturach sieciowych
- Zatrudnienia i wspieranie mobilności pracowników
- Zwalczanie ubóstwa i integracja społeczna
- Edukacja, rozwijanie umiejętności i kształcenie ustawiczne
- Zdolności instytucjonalne administracji publicznej

Perspektywa Polski

Narodowa Strategia Spójności

16 RPO

PO Infrastruktura i środowisko

PO Kapitał ludzki

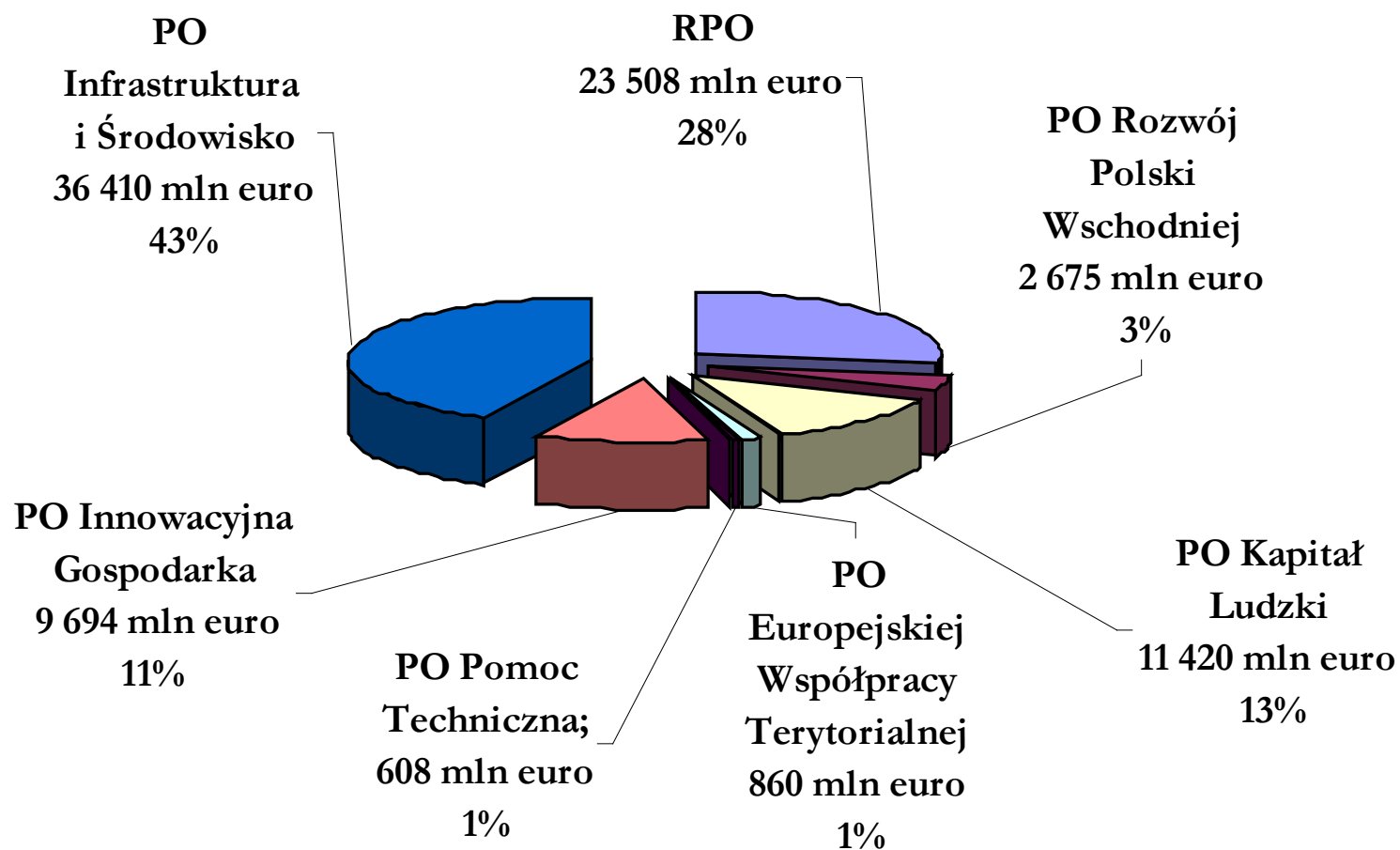
PO Innowacyjna gospodarka

PO Rozwój Polski Wschodniej

PO Europejskiej Współpracy Terytorialnej

PO Pomoc techniczna

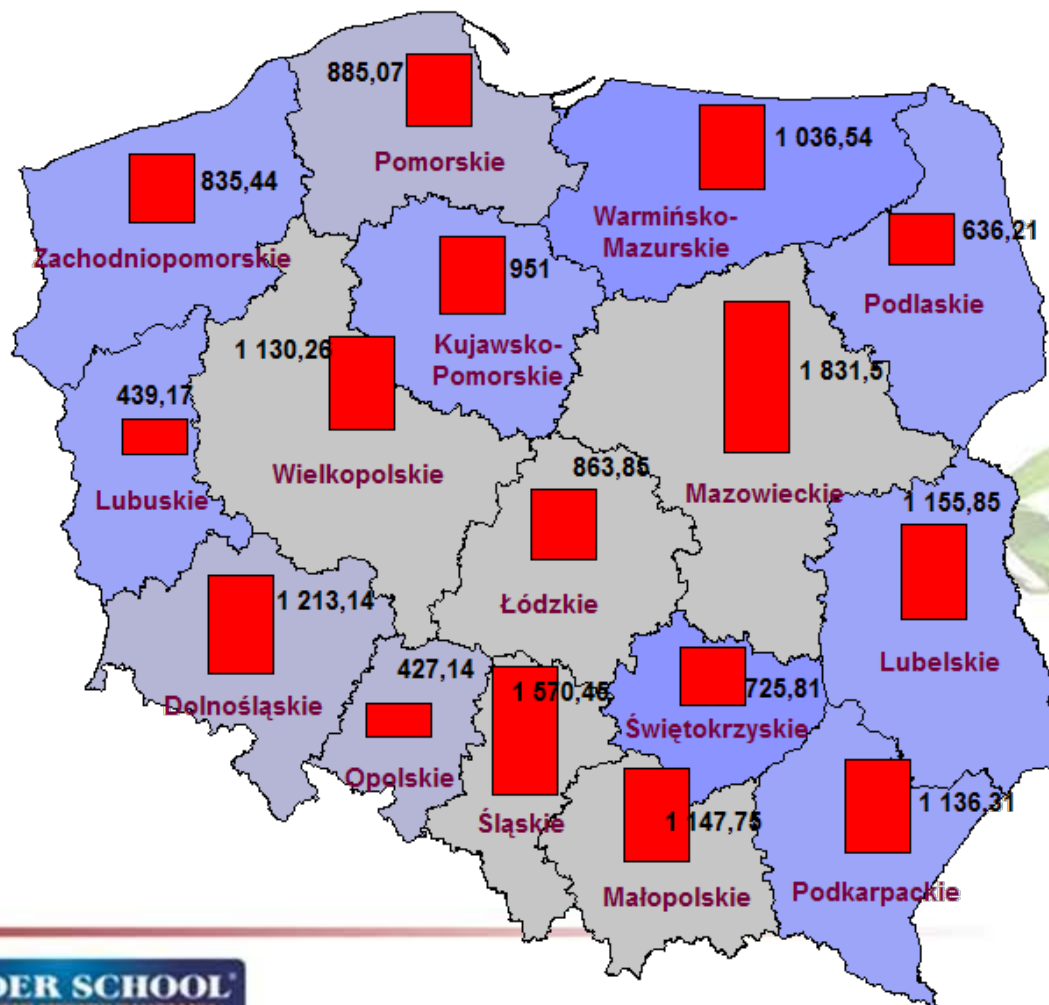

Regionalne Programy Operacyjne Podział środków Unii Europejskiej

Środki na 1 mieszkańca (EUR)

- 542 do 726
- 435 do 542
- 357 do 435
- 332 do 357

Perspektywa Regionu

Środki dla Województwa łódzkiego

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa łódzkiego	863,8 mln euro
Program Operacyjny Kapitał Ludzki – komponent regionalny	401,3 mln euro
SUMA	1265,1 mln euro
Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006	157 mln euro

I. Perspektywa finansowa 2007 – 2013 - co zostało?

1. Europejska Współpraca Terytorialna
2. Programy Ramowe UE: CIP, 7FP
3. Europejski Obszar Gospodarczy
4. Fundusz Szwajcarski
5. NFOŚiGW i WFOŚiGW
6. Inicjatywa Jeremy

Jeśli poszukujemy zewnętrznych publicznych źródeł finansowania, warto zastanowić się nad współpracą międzynarodową

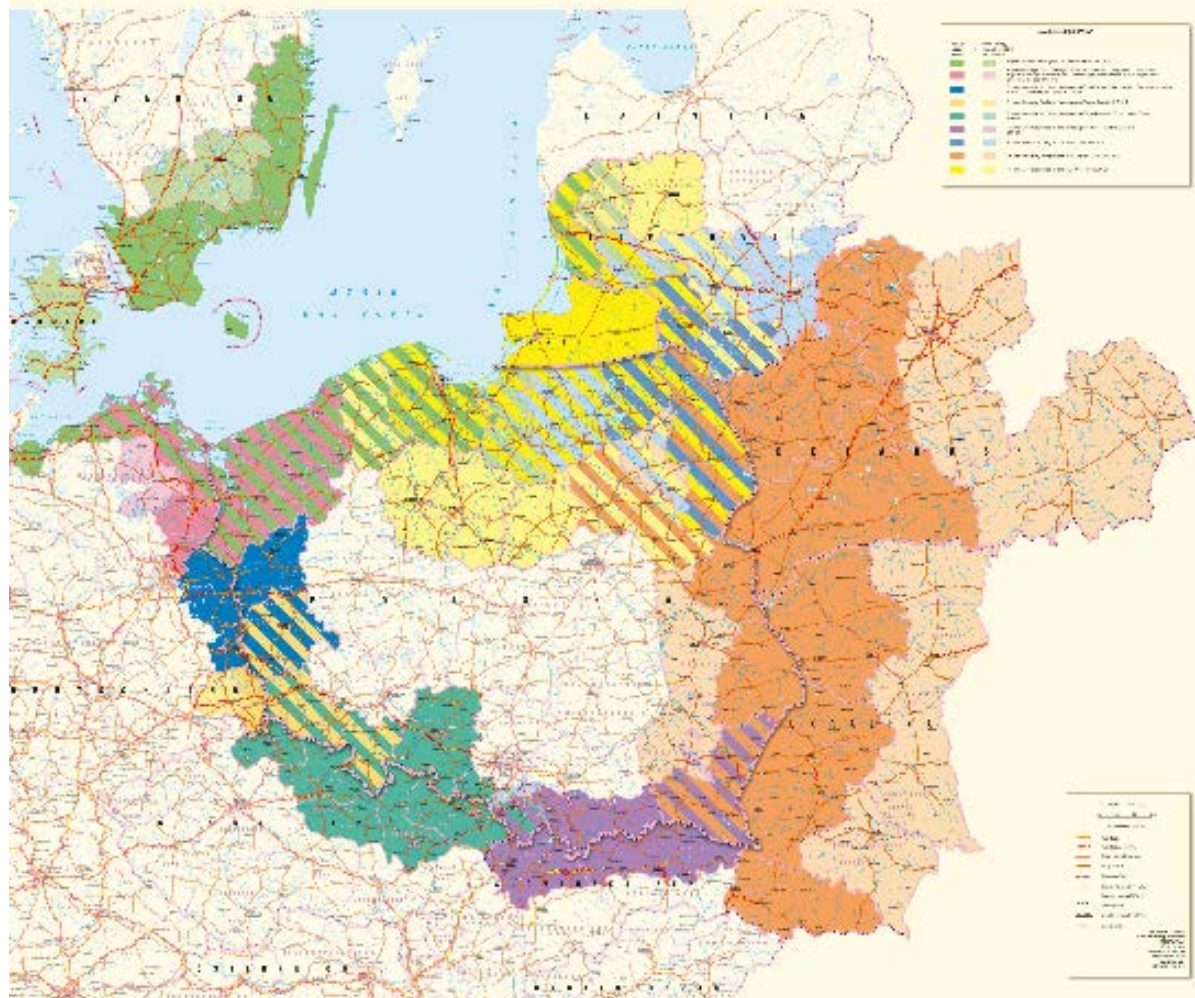
Celem EWT jest wspieranie i wdrażanie wspólnych międzynarodowych projektów, realizowanych w krajach członkowskich Unii Europejskiej poprzez realizację trzech programów operacyjnych:

- Współpracy transgranicznej.
- Współpracy transnarodowej.
- Współpracy międzyregionalnej.

Całkowita alokacja funduszy przeznaczona dla Polski na lata 2007-2013: 119, 234 mln €

We wszystkich programach operacyjnych EWT priorytetowym kierunkiem działań jest ochrona środowiska naturalnego w przestrzeni gospodarczej.

PROGRAMY EUROPEJSKIEJ WSPÓLPRACY TERYTORIALNEJ
ORAZ EUROPEJSKIEGO INSTRUMENTU SĄSIEDZTWA I PARTNERSTWA 2007-2013 Z UDZIAŁEM POLSKI

Jeśli poszukujemy zewnętrznych publicznych źródeł finansowania, warto zastanowić się nad włączeniem elementów innowacyjności i badań naukowych

Siódmy program ramowy w zakresie badań i rozwoju technologicznego.

http://ec.europa.eu/research/fp7/pdf/fp7-inbrief_pl.pdf

<http://www.kpk.gov.pl/index.html#>

7. Program Ramowy w zakresie badań i rozwoju technologicznego jest największym mechanizmem finansowania i kształtowania badań naukowych na poziomie europejskim.

Jest to program siedmioletni (2007-2013) o budżecie wynoszącym ok. 54 miliardy euro.

Projekty realizowane w ramach współpracy to projekty badawcze o jasno zdefiniowanych celach naukowych i technologicznych oraz określonych oczekiwanych rezultatach (jak np. rozwój nowej technologii czy wiedzy w celu zwiększenia konkurencyjności Europy).

Są one realizowane przez konsorcja obejmujące podmioty z różnych państw, a także przedstawicieli przemysłu i środowisk naukowych.

W 7PR mogą brać udział różne organizacje i osoby:

- *zespoły badawcze na uniwersytetach lub przy instytucjach badawczych;*
- **przedsiębiorstwa mające zamiar wprowadzić innowacje;**
- **małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP);**
- **stowarzyszenia lub grupy MŚP;**
- **administracja publiczna lub rządowa (lokalna, regionalna lub krajowa);**
- *początkujący naukowcy (doktoranci);*
- *doświadczeni naukowcy;*
- *instytucje wspierające infrastruktury badawcze o międzynarodowym znaczeniu;*
- *organizacje i naukowcy z państw trzecich;*
- *organizacje międzynarodowe;*
- **organizacje społeczne.**

Program Ramowy na rzecz Konkurencyjności i Innowacji 2007-2013

CIP - Competitiveness
and Innovation Framework Programme)

<http://ec.europa.eu/cip/>

<http://www.kpk.gov.pl/cip/index.html>

Program CIP stanowi jednolitą bazę dla działań w zakresie konkurencyjności i innowacyjności, prowadzącą do zwiększenia spójności i synergii pomiędzy różnymi wspólnotowymi i krajowymi programami.

CIP ma zachęcać państwa członkowskie i regiony do wykorzystywania funduszy strukturalnych na realizację działań, wykorzystujących najlepsze praktyki zidentyfikowane w ramach CIP oraz **promować udział małych i średnich przedsiębiorstw w 7PR.**

W okresie 2007-2013 na realizację zadań w ramach CIP przewidziano budżet w wysokości 3,621 mld EUR.

CIP nie zawiera działań o charakterze dotacji inwestycyjnych, **lecz szereg innych działań wspierających innowacyjność europejskich przedsiębiorstw, w szczególności małych i średnich.**

Programy szczegółowe w ramach CIP:

Program szczegółowy na rzecz Przedsiębiorczości i Innowacji EIP

/Entrepreneurship and Innovation Programme/

<http://cip.gov.pl/eip-kpkippt>

Program szczegółowy na rzecz Wspierania Polityki w zakresie Technologii Informacyjnych i Komunikacyjnych ICT-PSP

/Information Communication Technologies Policy Support Programme/

<http://cip.gov.pl/ict-pp-kpkippt>

Program szczegółowy Inteligentna Energia - Program dla Europy IEE

/Intelligent Energy Europe/

<http://cip.gov.pl/iee-kpkkape>

Norweski mechanizm finansowy oraz mechanizm finansowy EOG

- Pomoc finansowa zostanie skierowana do 12 nowych krajów członkowskich UE, a także Portugalii, Grecji oraz Hiszpanii. **Łączna kwota wsparcia wyniesie 1, 788 mld euro, z czego Polska otrzyma ok. 32%**

Norweski Mechanizm Finansowy
i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego

W Polsce największe środki (137 mln euro) zostaną przeznaczone na:

- rozwój i stosowanie technologii wychwytywania i składowania CO₂ (Carbon Capture and Storage - CCS)
- działania nakierowane na zwiększenie świadomości społecznej w zakresie technologii CCS.

Na drugim miejscu dofinansowania znajduje się **ochrona środowiska (110 mln euro)** m. in. poprzez wzrost efektywności energetycznej:

- Polepszenia efektywności energetycznej w budynkach
- Wzrostu produkcji energii ze źródeł odnawialnych
- Polepszenia zdolności do tworzenia rozwiązań dla OZE na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym
- Wzrostu świadomości społecznej i edukacji w zakresie OZE oraz efektywności energetycznej

Konkurs na polsko-norweskie projekty badawcze

Konkurs główny tzw. "core call" na projekty polsko-norweskie oraz konkurs w ramach Funduszu Małych Grantów tzw. "Small Grant Scheme" na projekty badawcze realizowane przez kobiety w naukach technicznych.

Obszary tematyczne objęte konkursem głównym tzw. "core call" na projekty polsko-norweskie:

- Ochrona środowiska,
- Zmiany klimatyczne, w tym badania polarne,
- Zdrowie,
- Nauki społeczne i współpraca dwustronna, z uwzględnieniem tematyki dotyczącej migracji, spójności społecznej, roli mniejszości oraz społecznego aspektu zrównoważonego rozwoju,
- Równość płci oraz równowaga między życiem zawodowym a prywatnym.

Szwajcarsko-Polski Program Współpracy

Partnerstwo 10 krajów UE

Cel: zacieranie różnic społeczno-gospodarczych pomiędzy odrębnymi krajami, ale też między regionami nawet w jednym kraju.

O wsparcie ubiegać się mogą instytucje sektora publicznego i prywatnego oraz NGOs

Łącznie dla Polski Szwajcaria przeznaczyła 489 mln CHF.

<http://www.programszwajcarski.gov.pl>

Kluczowe obszary tematyczne:

•bezpieczeństwo, stabilność, wsparcie reform:

- inicjatywy na rzecz rozwoju regionalnego regionów peryferyjnych i słabo rozwiniętych
- zwiększenie ochrony wschodnich granic Unii Europejskiej

•środowisko i infrastruktura:

- odbudowa, przebudowa i rozbudowa infrastruktury środowiskowej oraz poprawa stanu środowiska
- zarządzanie odpadami stałymi
- systemy energii odnawialnej
- poprawa wydajności energetycznej
- poprawa publicznych systemów transportowych;
- bioróżnorodność i ochrona ekosystemów oraz wsparcie transgranicznych inicjatyw środowiskowych

•sektor prywatny:

- poprawa środowiska biznesowego i dostępu do kapitału dla MŚP
- rozwój sektora prywatnego i promocja eksportu MŚP

•rozwój społeczny i zasobów ludzkich:

- ochrona zdrowia (m.in. profilaktyka i kampanie promocji zdrowia oraz poprawa opieki społecznej)
- badania i rozwój (m.in. Fundusz Stypendialny, projekty badawcze)

Jeśli poszukujemy zewnętrznych publicznych źródeł finansowania, warto zastanowić się nad włączeniem w projekty efektów ekologicznych NFOŚiGW oraz WFOŚiGW

Jeśli poszukujemy zewnętrznych publicznych źródeł finansowania, warto zastanowić się nad Funduszem Pożyczkowym Łódzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w ramach inicjatywy JEREMIE

Fundusz Pożyczkowy został utworzony ze środków pożyczki globalnej, udzielonej Łódzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. z Łódzkiego Regionalnego Funduszu Powierniczego, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, jako instrumentu inżynierii finansowej w rozumieniu Rozporządzenia Nr 1083/2006 oraz wkładu własnego ŁARR S.A., pochodzącego ze środków budżetu państwa przekazanych na działalność pożyczkową dla MSP przez Wojewodę Łódzkiego.

JEREMIE to nowa **POZADOTACYJNA** forma wsparcia dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, która oferuje niskooprocentowane kredyty, pożyczki i poręczenia w ramach zwrotnych instrumentów finansowych.

Pożyczki w ramach inicjatywy JEREMIE mogą być przeznaczane na finansowanie projektów o charakterze inwestycyjnym oraz projektów realizujących cele gospodarcze przyczyniające się do rozwoju MSP.

Beneficjentami inicjatywy JEREMIE są przedsiębiorstwa prowadzące działalność gospodarczą na terenie województwa łódzkiego lub realizujące projekt na terenie naszego województwa, które:

- **znajdują się w początkowej fazie rozwoju (nie posiadają historii kredytowej)**
- **nie mogą uzyskać wsparcia finansowego z instytucji finansowych.**

Z inicjatywy JEREMIE może skorzystać przedsiębiorca pod warunkiem, że:

- **zatrudnia od 1 do 250 pracowników,**
- **ma obrót roczny w wysokości do 50 mln €**
- **posiada sumę bilansową do 43 mln €,**
- **nie posiada wystarczających środków na realizację projektu.**

Pożyczki mogą zostać przeznaczone na sfinansowanie wydatków inwestycyjnych takich, jak:

- koszty nabycia nieruchomości zabudowanych
- koszty wykonania robót budowlanych
- koszty nabycia lub wytworzenia maszyn, urządzeń i wyposażenia
- koszty zakupu sprzętu komputerowego oraz oprogramowania
- koszty zakupu samochodów specjalnych

Pożyczki udzielane są w kwotach:

- od 15.000 zł do 1.000.000 zł
- do 80 % kosztów inwestycji netto

Okres spłaty pożyczki wynosi:

- maks. 60 miesięcy
- dopuszcza się maks. 3 miesiące karencji w spłacie kapitału

Niewątpliwą zaletą pożyczek z Funduszu Pożyczkowego jest ich oprocentowanie, które nie może przekroczyć połowy oprocentowania kredytu lombardowego ustalonego przez Radę Polityki Pieniężnej i obecnie wynosi od 2,00% - 2,50% w zależności od okresu spłaty pożyczki.

Pożyczki udzielane w ramach Funduszu Pożyczkowego stanowią pomoc de minimis i są udzielane zgodnie z zasadami pomocy de minimis określonymi w rozporządzeniu MRR w sprawie udzielania pomocy ze środków instrumentów inżynierii finansowej w ramach regionalnych programów operacyjnych.

Inicjatywa JEREMIE
dla rozwoju regionu łódzkiego

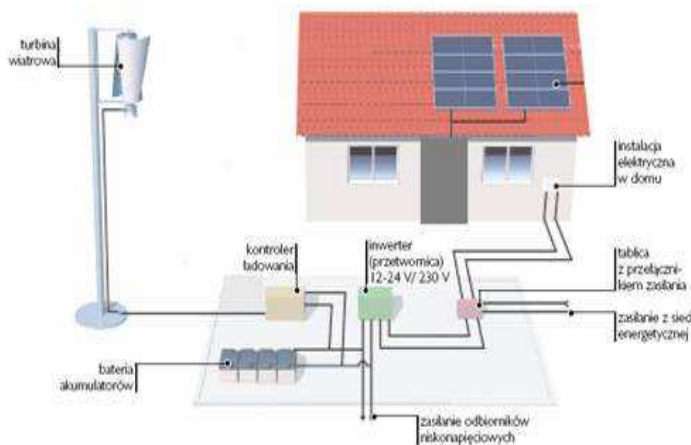
I. Perspektywa finansowa 2014 – 2020 - na co będą pieniądze?

EUROPA 2020

Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju

- Inteligentny rozwój
- Rozwój zrównoważony
- Rozwój zapobiegający wykluczeniu społecznemu

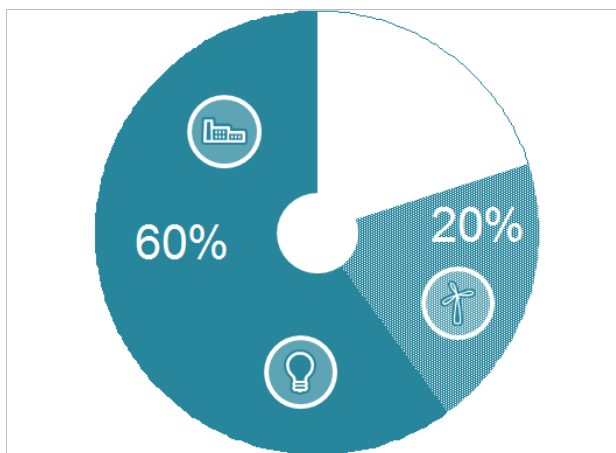
Energetyka rozproszona

- +wyższa efektywność i sprawność w skali lokalnej,
- +lepsze gospodarowanie zasobami środowiskowymi,
- +wykorzystanie dostępnych odnawialnych źródeł energii,
- +uniezależnienia się od lokalnego dystrybutora,
- +niższe nakłady inwestycyjne,
- +wyższa jakość dostarczanej energii

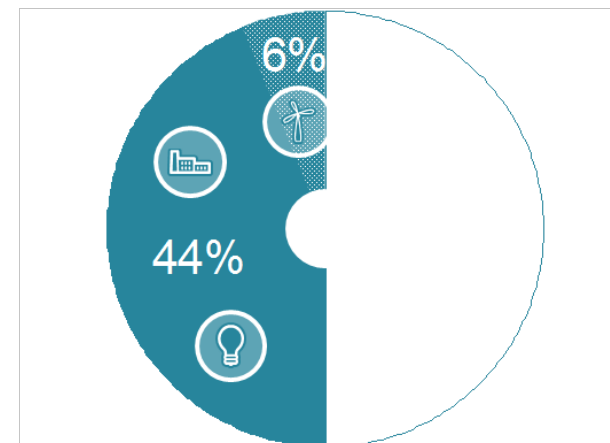
- Prosument, aktywny konsument, pobiera i zarazem produkuje energię elektryczną - może sprzedawać nadwyżki do sieci zawodowej – dodatkowy zarobek 😊
- „sam” zarządza swoim portfelem po stronie podaży i popytu

Polityka Spójności 2014-2020 – propozycje KE

Dla wysoko i średnio rozwiniętych regionów UE,
w tym województwa mazowieckiego

Dla mniej rozwiniętych regionów UE,
w tym dla Polski i województwa łódzkiego

Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii

Konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw

Badania i innowacje

Polityka Spójności 2014-2020 – propozycje KE

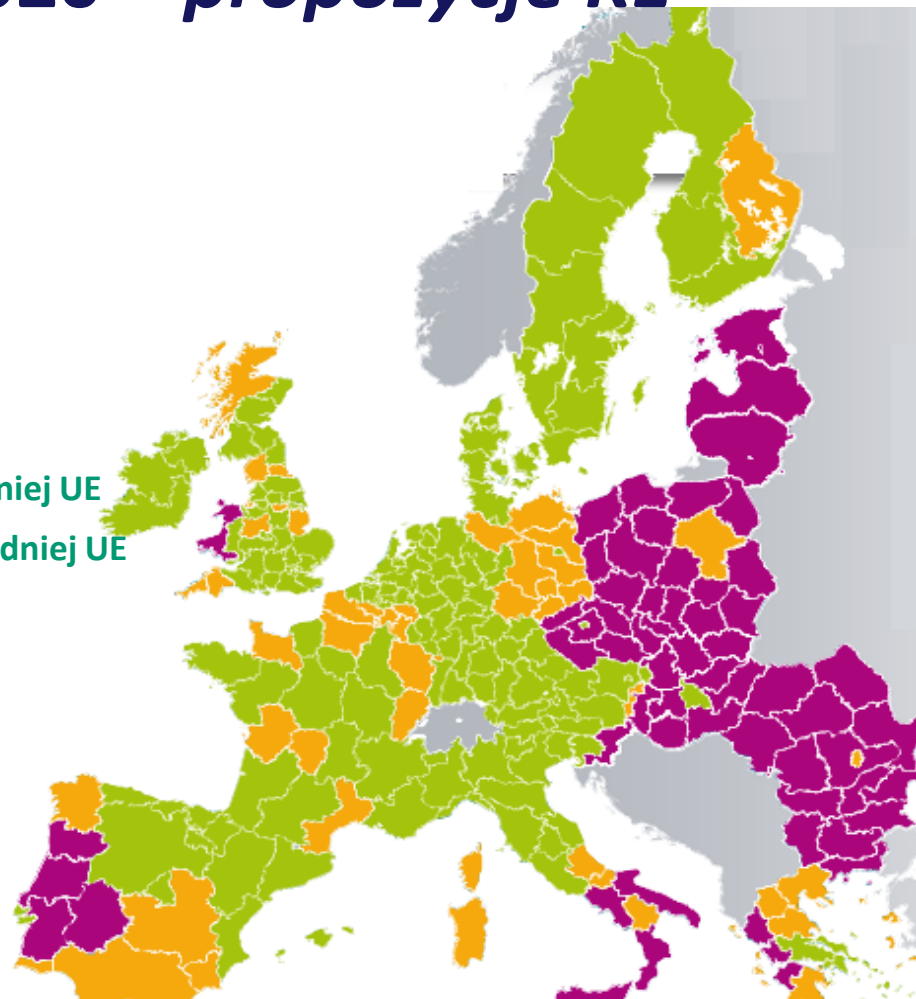
Poziomy dofinansowania

- 75-85 % dla regionów słabo rozwiniętych
- 60 % dla regionów przejściowych
- 50 % dla regionów wysokorozwiniętych

Regiony słabo rozwinięte, PKB na mieszkańca < 75% średniej UE

Regiony wysoko rozwinięte, PKB na mieszkańca >90% średniej UE

Regiony przejściowe, 75-90% średniej UE

Struktura budżetu UE 2014-2020

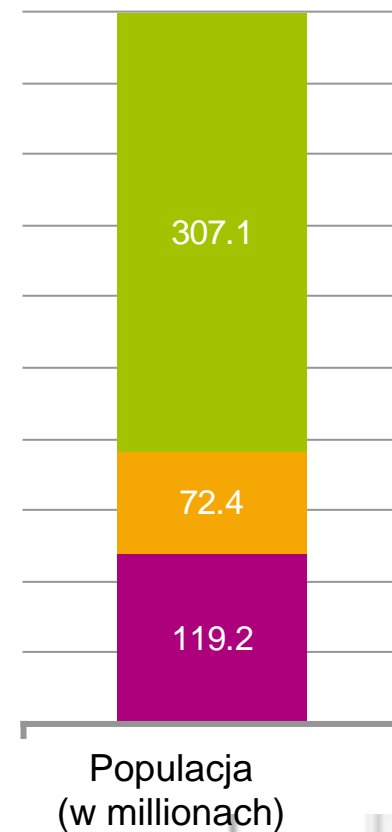
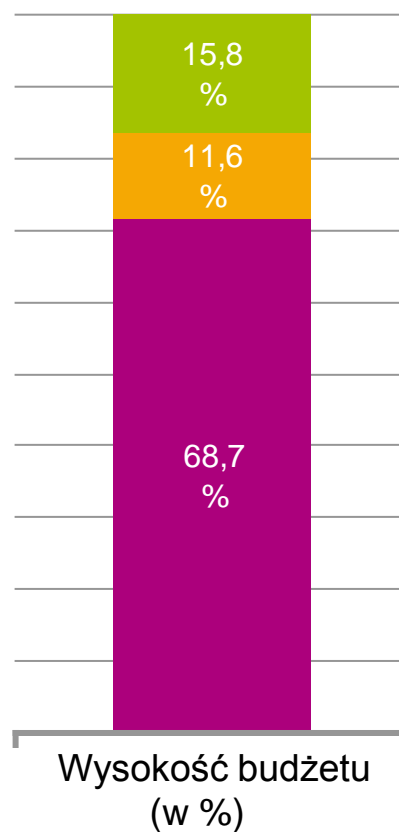
■ Regiony słabo rozwinięte

■ Regiony przejściowe

■ Regiony wysoko rozwinięte

Fundusz Spójności	68.7
Regiony słabo rozwinięte	162.6
Regiony przejściowe	38.9
Regiony wysoko rozwinięte	53.1
Europejska współpraca Terytorialna	11.7
Regiony peryferyjne i słabo zaludnione	0.9
Total	336.0

¹ €10 miliardów w ramach Polityki Spójności będzie przeznaczane na tzw. Connecting Europe Facility

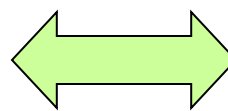
I. Metody i narzędzia niezbędne w przygotowaniu wniosku o dofinansowanie

1. Planowanie projektów - **Model Zarządzania Cyklem Projektu** (ang. Project Cycle Management – PCM)
2. Podstawowe narzędzia : analiza SWOT, formułowanie celów, rezultatów, wskaźników, produktów, budowa matrycy logicznej, harmonogram finansowo-rzeczowy, budżet uwzględniający kwalifikowalność kosztów;

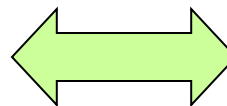
Program a Projekt

Projekt – to szereg działań o określonych celach zmierzających do osiągnięcia wytyczonego wyniku w ograniczonych ramach czasowych.

Grantobiorca –
wnioskodawca,
projektodawca

Program (strategia)- stanowi tło strategiczne dla projektów, to szereg projektów posiadających wspólny cel centralny.

Grantodawca –
dysponent
środków

Projekt posiada 5 (6) zasadniczych cech

1. Ma jasno określony cel/e
2. Jest realizowany poprzez spójne działania
3. Ma początek i koniec
4. Posiada budżet
5. Ma określone zasoby
6. *Dobry projekt jest **wyjatkową** sekwencją zdarzeń*

Projekt:

*jest to jednorazowe
przedsięwzięcie, dla którego
określono cele, termin
rozpoczęcia i zakończenia,
zakres działania, sposób
realizacji i budżet.*

Wniosek:

to jedynie zapis całego lub części projektu, służący dla przedstawienia projektu instytucji udzielającej wsparcia finansowego.

Analiza warunków programu

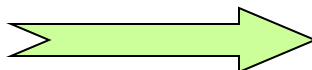
Podstawowe elementy analizy:

- Cele i priorytety programu
- Działania i koszty kwalifikowane
- Poziom dofinansowania
- Termin składania wniosku

Jak osiągnąć największą efektywność na tym etapie pracy nad projektem ?

Indywidualna lektura

Burza mózgów

Projekt – etapy

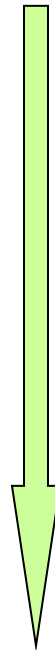
Etap przygotowania projektu

Etap realizacji projektu

- Analiza warunków programu
- Praca nad pomysłem
- Opracowanie fiszki projektu
- Opracowanie wniosku
- Aplikowanie zgodnie z wymogami

- Realizacja umowy
- Zarządzanie zasobami projektu
- Monitorowanie realizacji projektu
- Raportowanie i rozliczenie projektu

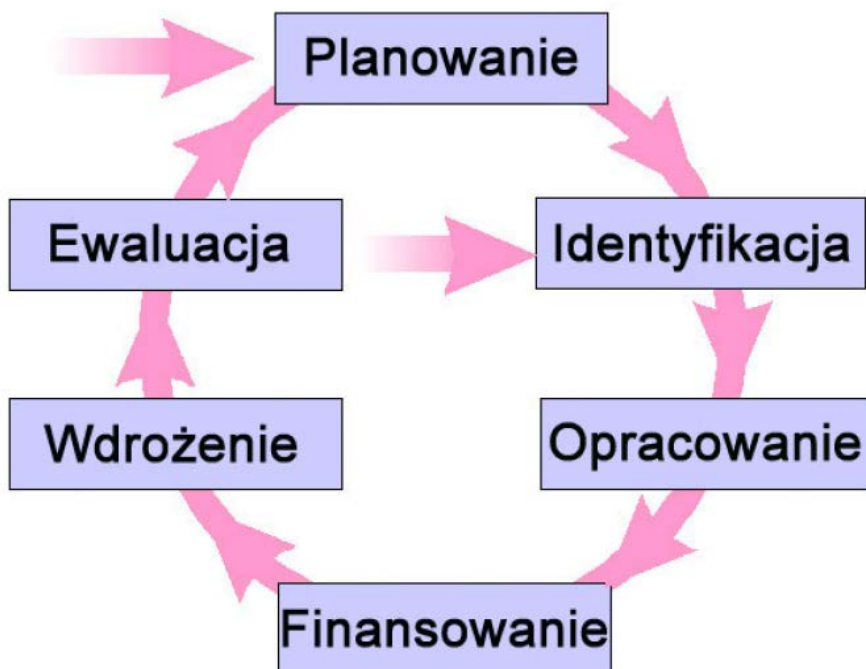
Podpisanie umowy

Zarządzanie Cyklem Projektu

- Model Project Cycle Management (PCM) - **Zarządzanie Cyklem Projektu** - jest rekomendowany przez Komisję Europejską, opisuje skuteczne metody tworzenia projektów, poczynając od definiowania problemów, poprzez określania celów i rezultatów, planowania działań oraz budowania harmonogramu i budżetu.
- PCM ma charakter uniwersalny, może być stosowany zarówno przy tworzeniu projektów z zakresu rozwoju zasobów ludzkich, jak i projektów o charakterze inwestycyjnym.

Zarządzanie Cyklem Projektu

Fazy cyklu projektu

Źródło: Podręcznik - Zarządzanie Cyklem Projektu, MINISTERSTWO GOSPODARKI I PRACY, Maj 2004

Planowanie - Analiza SWOT

- **Analiza SWOT** - należy do metod analizy strategicznej. Jej nazwa pochodzi od akronimu angielskich słów *strengths* (mocne strony), *weaknesses* (słabe strony), *opportunities* (szanse potencjalne lub zaistniałe w otoczeniu), *threats* (zagrożenia prawdopodobne lub istniejące w otoczeniu).
- Zebrane informacje strategiczne, posegregowane na cztery grupy zapisujemy następnie w czterodzielnej macierzy, w której lewa połowa zawiera dwie kategorie czynników pozytywnych a prawa - dwie kategorie czynników negatywnych.

Planowanie - Analiza SWOT

Analiza SWOT	Czynniki pozytywne	Czynniki negatywne
Organizacji	Mocne strony	Słabe strony
Otoczenia	Szanse	Zagrożenia

Planowanie - Analiza SWOT

- Czynniki zewnętrzne pozytywne (szanse lub okazje)
  - należy znaleźć w otoczeniu kluczowe czynniki, które pozwolą na utrzymanie pozycji lub jej ekspansję, a jednocześnie osłabią zagrożenia.
  - szanse mają pozytywny wpływ na rozwój i pokonywanie barier płynących z otoczenia.
- Czynniki zewnętrzne negatywne (zagrożenia)
  - identyfikujemy w otoczeniu kluczowe czynniki, które są przeszkodą dla utrzymania pozycji, rozwoju lub ekspansji.
  - czynniki zewnętrzne mogą w jednym przypadku być szansą, a w innych są zagrożeniem.
  - typowymi przykładami jest polityka gospodarcza prowadzona przez państwo, tendencje rynkowe, koncesjonowanie działalności gospodarczej.

Planowanie - Analiza SWOT

- Czynniki wewnętrzne pozytywne (mocne strony)
  - identyfikacja mocnych stron wynika ze znajomości przedmiotu analizy. Im ta znajomość jest głębsza, tym wynik analizy jest bardziej efektywny
  - mocne strony są wynikiem wszelkiego rodzaju zasobów i kwalifikacji przedmiotu analizy.
- Czynniki wewnętrzne negatywne (słabe strony)
  - identyfikacja słabych stron przebiega podobnie jak identyfikacja mocnych stron przedmiotu analizy i jest wynikiem znajomości przedmiotu analizy
  - słabe strony są wynikiem wszelkiego rodzaju braku zasobów i braku kwalifikacji przedmiotu analizy.

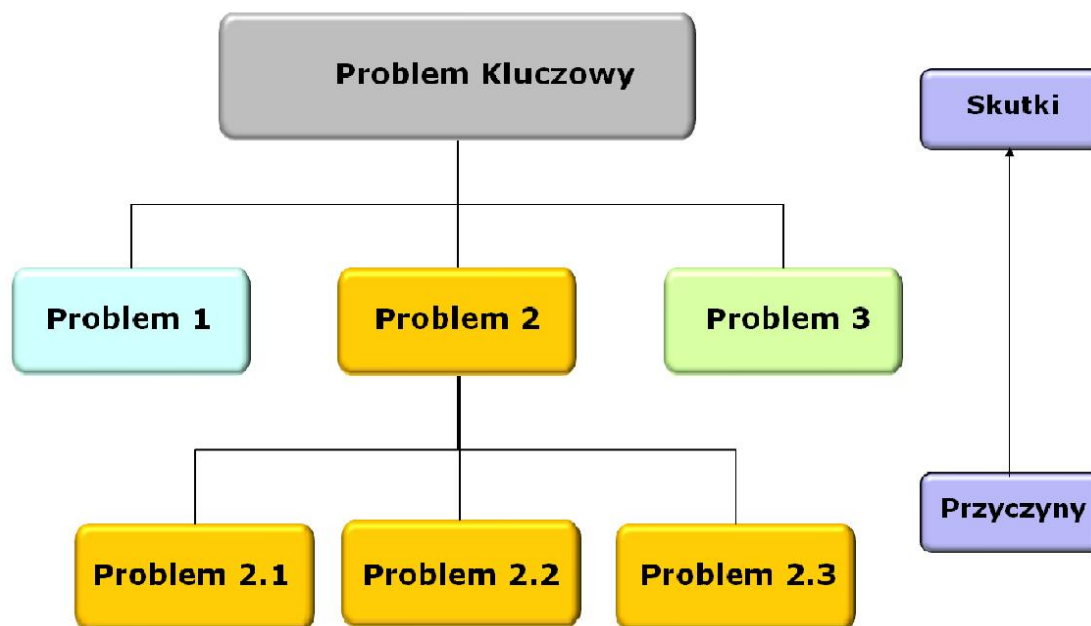

Fazy identyfikacji – drzewo problemów

- Analizy problemów i celów dokonujemy wykorzystując do tego drzewo problemów i celów.
- Drzewo problemów przedstawia związek między przyczynami występującego problemu a jego skutkami, jest uproszczonym modelem rzeczywistości i stanowi kompleksowy obraz istniejącej negatywnej sytuacji.

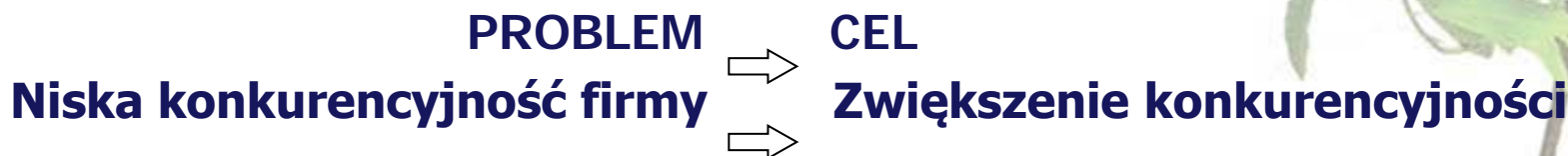

Fazy identyfikacji – drzewo problemów

Fazy identyfikacji – drzewo celów

- Drzewo celów pokazuje potencjalne rozwiązania zidentyfikowanych problemów. Podobnie jak w drzewie problemów występują zależności, w tym przypadku między środkami (zasobami) a efektami (produktami).
- Drzewo celów to pozytywne odbicie drzewa problemów. Problemy przechodzą w cele.

Fazy identyfikacji – drzewo celów

- Analiza celów to podejście metodologiczne stosowane do:
  - opisanie przyszłej i pożądanej sytuacji po rozwiązaniu problemów z udziałem zaangażowanych stron (przekształcenie problemów w cele)
  - weryfikacji hierarchii celów
  - pokazania związków **ŚRODKI-CEL** na diagramie

Fazy identyfikacji – drzewo celów

Cel powinien być – **SMART(ER)** – sprytny, bystry, mądry:

Specific – konkretne, szczegółowe,

M easurable – mierzalne,

A ffirmative – akceptowane, doceniane,

R ealistic – realistyczne,

T imeframed – określone w czasie

E cological – ekologiczny

R ecorded - zapisany

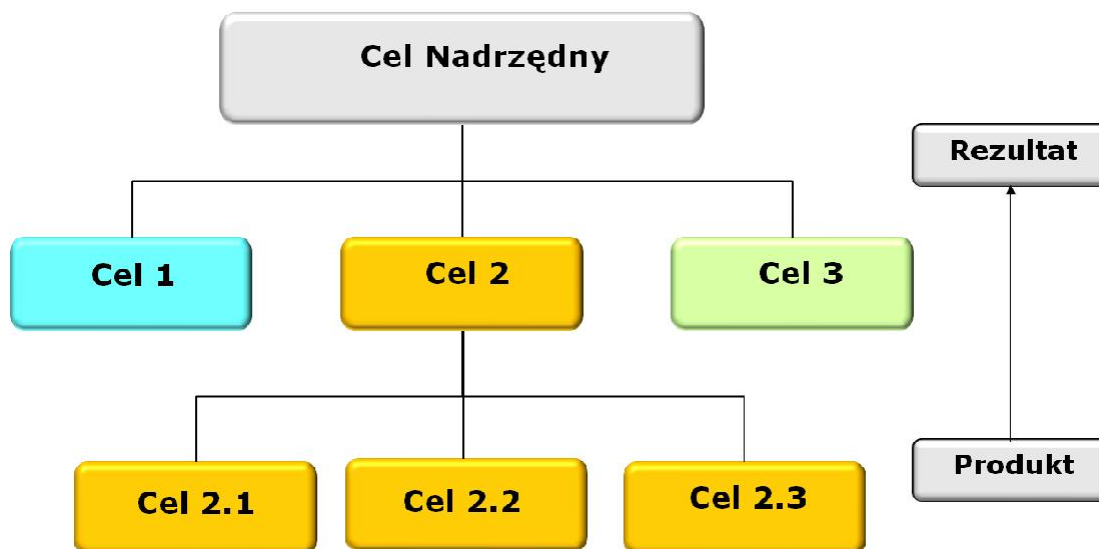

Fazy identyfikacji – drzewo celów

- Cel może być:
  - **Pośredni** (nadrzędny/ogólny/główny): zmiana stanu/sytuacji w dłuższej perspektywie (długofalowy efekt/wpływ)- cel programu/konkursu
  - **Bezpośredni** (Podrzędny/szczegółowy): zmiana natychmiastowa, bezpośrednia zdiagnozowanego problemu (natychmiastowe i bezpośrednio rezultaty)- cel naszego projektu dla naszej grupy docelowej
  - **Operacyjny** realizacja działań związanych z celem szczegółowym (wyprodukowane dobra lub usługi: wynik)
- Rozwiązanie każdego problemu, jaki wyodrębnisz w procesie analizy otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego może być celem twojego projektu

Fazy identyfikacji – drzewo celów

Fazy opracowania – matryca logiczna

- Matryca jest efektywnym narzędziem dyscyplinującym myślenie o projekcie, pokazuje logiczne powiązania między zaplanowanymi celami, działaniami oraz wynikami. Dobrze przygotowana jest sprawdzianem dla spójności zaplanowanego przedsięwzięcia.
- Matryca składa się z tabeli, która ma cztery kolumny (logika pionowa) i cztery wiersze (logika pozioma).
- Logika pionowa określa, co projekt ma realizować, wyjaśnia związki przyczynowe oraz określa założenia i potencjalne problemy mające wpływ na projekt. Logika pozioma dotyczy pomiaru skutków projektu oraz zasobów wykorzystanych do jego realizacji za pomocą wskaźników oraz źródeł, o ile są one weryfikowalne.

Fazy opracowania – matryca logiczna

Tytuł projektu:		Planowany termin rozpoczęcia projektu:	Planowany termin zakończenia projektu:
		Całkowita wartość projektu:	Wnioskowana kwota dofinansowania z dotacji:
Logika interwencji	Wskaźniki	Źródła weryfikacji	
Cele ogólne	Oddziaływanie	Źródła weryfikacji	
			Założenia/ Ryzyka
Cel bezpośredni projektu	Wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Założenia/ Ryzyka
Produkty projektu	Wskaźniki produktu	Źródła weryfikacji	Założenia/ Ryzyka
Działania w ramach projektu	Środki	Źródła weryfikacji	Założenia/ Ryzyka
			Założenia wstępne

Fazy opracowania – matryca logiczna

- **Cel ogólny**

- Należy określić ogólny cel (zwany niekiedy też celem nadrzędnym), do realizacji, którego projekt powinien się przyczynić. Cel ten jest bezpośrednio skorelowany z kluczowym problemem, którego rozwiązaniu służy projekt oraz powinien wpisywać się w cel zdefiniowany przez donatora dla programu, w ramach którego ma być realizowany.

- **Cel bezpośredni**

- Należy zdefiniować cel (cele) projektu, do którego osiągnięcia projekt przyczyni się bezpośrednio. Cel powinien odnosić się do kluczowego problemu, który ma być rozwiązany za pomocą projektu – stanowią „odповідź” na ten problem. Realizacja celu bezpośredniego jest weryfikowana dokładnie na zakończenie projektu.

Fazy opracowania – matryca logiczna

- **Wskaźniki** - określamy wskaźniki ilościowe oraz jakościowe, które pokażą, że projekt przyczyni się do realizacji założonych celów, zwłaszcza **wskaźników ekorozwoju**
- Dobrze sformułowane wskaźniki powinny być:
  - **Konkretne** – czyli nie budzące wątpliwości w interpretacji, wskazujące na przedmiot pomiaru
  - **Mierzalne** – możliwe do wyrażenia wartościami liczbowymi
  - **Akceptowalne** – badanie i weryfikacja wyników nie powinny być skomplikowane i kosztowne
  - **Realne do osiągnięcia** – wskaźniki powinny być oszacowane w taki sposób, aby nie pozostawiać wątpliwości, co do osiągnięcia przedstawionych wartości
  - **Wiarygodne** – weryfikowalne i obiektywne, nie będące konsekwencją przypadku. Oznacza to, że takie same wyniki uzyskiwane będą w różnych pomiarach i przez różnych obserwatorów
  - **Określone w czasie** – należy pamiętać, że niektóre wartości wskaźników będą osiągnięte po upływie określonego czasu (w zależności od poziomu wskaźnika).

Fazy opracowania – matryca logiczna

- Źródła weryfikacji
  - Konkretnie wskazanie skąd będzie pochodziła informacja dotycząca wskaźników osiągnięć. Dane te pozwolą na pomiar/ocenę wskaźników osiągnięć projektu oraz weryfikację, czy założone wartości tych wskaźników zostały zrealizowane.
- Produkty projektu
  - Realizując działania, wydaje się konkretne środki finansowe na nabywanie, bądź wytwarzanie określonych dóbr. Dobra te to produkty działań, materialnie odzwierciedlające realizację projektu. Należy zatem określić jakie główne produkty zostaną osiągnięte na skutek zrealizowanych działań.

Fazy opracowania – matryca logiczna

- Działania projektu
  - Należy tu w sposób syntetyczny wpisać działania, które muszą zostać podjęte, aby projekt został zrealizowany. Przez działania rozumie się czynności wykonywane w ramach projektu takie jak np. roboty budowlano - montażowe w obiekcie, zakup sprzętu, wydruk ulotek promocyjnych etc. Planowane działania muszą być wykonalne biorąc pod uwagę posiadane i angażowane zasoby oraz środki.
- Środki
  - Uwzględniamy tu wszelkie nakłady ludzkie i rzeczowe, jakie planuje się zaangażować do realizacji działań. Właściwe oszacowanie tych zasobów, pozwoli określić budżet projektu.

Fazy opracowania – matryca logiczna

- Założenia/Ryzyka
  - W punkcie tym należy wskazać zewnętrzne czynniki nie będące bezpośrednio częścią projektu, a mające wpływ na jego wdrażanie i trwałość na danym etapie – działań, produktów, celów bezpośrednich i ogólnych. Precyzuje się tu ważne założenia i obszary problemowe, które warunkują osiągnięcie danego etapu logiki interwencji. W sformułowaniu tych pozycji pomoże przygotowana wcześniej analiza SWOT
- Założenia wstępne
  - W punkcie tym należy opisać czym dysponujemy na dzień rozpoczęcia projektu. Chodzi tu zarówno o czynniki materialne (maszyny, urządzenia, grunty, budynki itp.), niematerialne (organizacyjne, prawne, administracyjne – dokumentacje, pozwolenia) jak i zasoby kadrowe.

Fazy opracowania – diagram Gantta

Diagram Gantta – jedna z najprostszych technik pozwalających zaplanować poszczególne zadania w czasie w postaci graficznej, wyodrębnia kamienie milowe będące znakami zakończenia jednego etapu i umożliwiające przejście do następnego;

Deliverables	Owner	Duration	styczeń 2010																								
			wrzesień	październik	listopad	grudzień	styczeń 2010																				
			W1	W2	W3	W4	W1	W2	W3	W4	W1	W2	W3	W4	W1	W2	W3	W4	W1	W2	W3	W4	W5				
Planning phase		3 w																									
Task I	owner	2 w																									
Task II	owner	3 w																									
Task III	owner	1 w																									
Team phase		3 w																									
Task I	owner	2 w																									
Task II	owner	1 w																									
Task III	owner	1 w																									
Implementation phase		9 w																									
Task I	owner	4 w																									
Task II	owner	1 w																									
Task III	owner	7 w																									
Task IV	owner	6 w																									
Task V	owner	2 w																									
Task VI	owner	2 w																									
Closure phase		5 w																									
Task I	owner	5 w																									
Task II	owner	5 w																									
Annotations																											
																	2										
																									3		

2 External dependency

3 Critical

Podsumowanie - podejście praktyczne

- „Co dwie głowy to nie jedna”- jak najszybciej stwórz grupę projektową
- Projekt powinien być wynikiem pracy grupy osób (może być to grupa nieformalna) np. zespołu składającego się z przedstawicieli organizacji bezpośrednio i pośrednio zaangażowanych w projekt.
- Najefektywniej pracuje grupa licząca od 3 do 6 osób.

Podsumowanie - podejście praktyczne

- Skład grupy powinien być merytoryczno-techniczny:
  - ❖ osoby znające specyficzną problematykę projektu, np.: z dziedziny ..... - w zależności od sektora
  - ❖ osoba z księgowości, która będzie czuwać nad formalno-rachunkową stroną projektu i pomoże w pracy nad budżetem, a następnie przy rozliczeniu projektu
  - ❖ koordynator projektu - osoba, która będzie pracowała nad projektem od początku do końca, mająca o nim najlepszą wiedzę i techniczne umiejętności w zakresie pisania projektów.

Podsumowanie - podejście praktyczne

- Jasno określ cele projektu, czyli to co zostanie zrobione dla grupy docelowej – społeczności lokalnej
- Posługuj się pożytecznymi narzędziami, które służą do dyscyplinowania myślenia, pracy: drzewo problemów, celów, matryca logiczna, analiza SWOT.
- W czasie projektowania bierz pod uwagę kwestie związane z zagadnieniami horyzontalnymi

Podsumowanie - podejście praktyczne

- Koniecznie zapoznaj się z programem operacyjnym oraz właściwym uzupełnieniem programu, szczegółowo przeanalizuj uzasadnienia i cele priorytetów oraz działań.
- Rozważ zaproponowanie przedsięwzięć, które będą uzupełnione elementami innowacyjnymi.
- Znajdź wartość dodaną projektu
- Odpowiedz na pytanie, czy projekt wpisuje się w ramy czasowe programu
- Pamiętajmy, że wypełnianie formularza wniosku o dotację z programów UE jest **ostatnim** etapem naszej pracy!

